

Od Redakcji

1.

Zapoczątkowany w 1998 roku przez Panią prof. Zofię Abramowicz projekt badawczy i cykl konferencji „Chrześcijańskie dziedzictwo duchowe narodów słowiańskich. Język. Literatura. Kultura. Historia” swą VI edycję miał w roku 2020. Jak wszystko, co zdarzyło się w tym niezwykłym roku pandemicznych zagrożeń, także i zaplanowane wydarzenia naukowe musiały poddać się presji ogólnoswiatowych wydarzeń. Zaplanowana pierwotnie na maj i czerwiec konferencja została przeniesiona na wrzesień 2020 roku. Spotkanie badaczy z powodu pandemii koronawirusa okrojono do jednodniowych obrad w Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego dnia 28 września.

Sesja odbyła się w systemie hybrydowym: część badaczy, głównie zagranicznych i z odległych ośrodków krajowych, wystąpiła online, część zaś wygłosiła transmitowane przez Internet wystąpienia w Sali Audytoryjnej, w której, ze względów bezpieczeństwa, ograniczono do minimum liczbę słuchaczy. Niestety, musiano też zrezygnować z wyjazdu do Supraśla, gdzie w ramach współpracy z Akademią Supraszką miały się odbyć obrady drugiego dnia Konferencji¹. Kilkakrotnie przekładany termin nie wpłynął jednak ani na frekwencję badaczy, ani na poziom referatów. W sesji – co podkreślamy: o charakterze międzynarodowym – wzięło udział 25 badaczy, w tym dwunastu zagranicznych z Litwy, Ukrainy, Białorusi, Szwajcarii i Niemiec. Konferencja odbywała się w ramach projektu finansowanego przez Ministerstwo Nauki

¹ Tych zmian terminu sesji nie uwzględnił już piękny *Program Konferencji: VI Międzynarodowa Konferencja Naukowa z cyklu „Chrześcijańskie dziedzictwo duchowe narodów słowiańskich. Język. Literatura. Kultura. Historia”: Monastycyzm i mistycyzm w literaturze, kulturze i języku Słowian”, Białystok–Supraśl, 28–29 września 2020. Program*, red. K. Rutkowski, D. Kukielko, opr. J. Ławski, E. Frymus-Dąbrowska, Białystok: Wydawnictwo PRYMAT, Mariusz Śliwowski, 2020, ss. 16.

i Szkolnictwa Wyższego² pod nazwą „Regionalna Inicjatywa Doskonałości”, realizowanego w latach 2019–2022 na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu w Białymstoku w dyscyplinach językoznawstwo i literaturoznawstwo. Komitetowi Naukowemu³ sesji przewodniczyła prof. Zofia Abramowicz, zaś Komitetowi Organizacyjnemu⁴ – prof. dr hab. Lilia Citko (Zakład Historycznego Językoznawstwa Słowiańskiego) i prof. Jarosław Ławski (Katedra Badań Filologicznych „Wschód – Zachód”). Naukowy projekt, już od lat, firmowały następujące instytucje: Wydział Filologiczny Uniwersytetu w Białymstoku, Katedra Badań Filologicznych „Wschód – Zachód”, Zakład Historycznego Językoznawstwa Słowiańskiego, Pracownia Komparatystyki Kulturowej, Akademia Supraska, Stowarzyszenie Naukowe „Oikoumene” i Dział Naukowy Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego, który zapewnił znakomitą obsługę techniczną. Rolę sekretarzy pełnili: dr Krzysztof Rutkowski i dr hab. Krzysztof Korotkich (obaj z UwB).

Sesję otworzyli wystąpieniami: prof. Jarosław Ławski i prof. Lilia Citko, współorganizatorzy, oraz dyr. Jolanta Gadek, gospodarz spotkania, wyrażając wspólnie nadzieję na sukces naukowy sesji oraz na to, że kolejne edycje konferencji odbędą się już w innej – stacjonarnej i wyjazdowej – formule. Poznawanie słowiańskiego świata na Podlasiu ma bowiem wymiar specyficzny – doświadczalny, namacalny, duchowy.

² Obecnie: Ministerstwo Edukacji i Nauki. Dzięki projektowi „Regionalna Inicjatywa Doskonałości” (RID) możliwe było między innymi sfinansowanie sesji i zaproszenie siedmiu prelegentów zagranicznych.

³ Komitet Naukowy cyklu tworzą: prof. Zofia Abramowicz – *Przewodnicząca*, prof. Andrzej Baranow (Wilno, UwB), prof. Wojciech Chlebda (Opole), prof. Leonarda Dacewicz (Białystok), prof. Anna Miezienco (Witebsk), prof. Jarosław Poliszczuk (Poznań), prof. Wanda Supa (Białystok), prof. Elżbieta Wesołowska (Poznań), dr hab. Urszula Cierniak, prof. UJD (Częstochowa), dr hab. Anna Janicka, prof. UwB (Białystok), ks. dr hab. Marek Ławreszuk (Białystok), prof. dr hab. Marek Nalepa (Rzeszów), ks. prof. Jacek Pawlik (Olsztyn), prof. dr hab. Anna Wydrycka (Białystok), dr hab. Corinne Fournier Kiss (Berno), prof. dr hab. Edward Jakiel (Gdańsk), dr hab. Swietłana Suchariewa (Łuck), dr Jolanta Doschek (Wiedeń), ks. dr Tadeusz Kasabuła (Białystok), dr Łukasz Zabielski (Białystok).

⁴ W skład Komitetu Organizacyjnego weszli: prof. dr hab. Jarosław Ławski – KBF „Wschód – Zachód” – *Przewodniczący*, prof. dr hab. Lilia Citko – ZHJS KJ – *Przewodnicząca*, dyr. Jolanta Gadek – Książnica Podlaska, dr Krzysztof Rutkowski – ZHJS KJ – *Sekretarz*, mgr Patryk Suchodolski – Książnica Podlaska, dr hab. Krzysztof Korotkich – KBF „Wschód – Zachód” – *Sekretarz*, dr Małgorzata Kurianowicz – ZHJS KJ, dr Anna Rygorowicz-Kuźma – ZHJS KJ, mgr Joanna Godlewska – KBF „Wschód – Zachód”.

2.

Jak pamiętamy, V Międzynarodowa Konferencja Naukowa z tego cyklu, odbywająca się w dniach 17–18 maja 2018 roku w Supraślu, poświęcona była zagadnieniu: „Kultury słowiańskie wobec dziedzictwa Oświecenia”, którego plonem jest opublikowana w roku 2019 monografia naukowa⁵. W 2020 roku postanowiliśmy uczynić leitomotivem interdyscyplinarnych badań inny aspekt życia Słowian: „Monastycyzm i mistycyzm w literaturze, kulturze i języku Słowian”. Szczegółowe zagadnienia badawcze sformułowaliśmy następująco:

- Klasztory słowiańskie Zachodu i Wschodu i ich wpływ na życie państw, narodów, na rozwój nauki i kultury.
- Życie naukowe i literackie w klasztorach.
- Literacki obraz mnicha i klasztoru.
- Wzajemne relacje i wpływy klasztorów wschodnich i zachodnich.
- Klasztory jako centra wydarzeń historycznych, politycznych i społecznych.
- Słowianie wobec chrześcijańskiego dziedzictwa językowego, historycznego i kulturowego.
- Utrwalone w piśmiennictwie języków słowiańskich świadectwa życia monastycznego.
- Biblia i jej percepcja w świecie słowiańskim, symbolika biblijna oraz jej implikacje w języku, literaturze i kulturze.
- Duchowość i mistyka w pismach Ojców Kościoła – aspekty filologiczne.

Jak pokazały nadesłane zgłoszenia tematów i wygłoszone referaty, badaczy szczególnie zainteresowały zagadnienia związane z dziejami słownictwa religijnego Słowian na tle ogólnoeuropejskim, historii Kościołów i literackich aspektów prezentacji życia duchowego. Główne więc tematy sesji – monastycyzm i mistycyzm – znalazły dość niewielkie odzwierciedlenie w zaproponowanych tematach. Kto wie, czy nie odbiła się w tym niezwykła aura epoki, nastroj niespokojnego roku, który wszyscy przeżywaliśmy?

Prezentujemy Państwu *gros* zgłoszonych tematów⁶, które podzieliliśmy na trzy bloki tematyczne: kulturowy, literacki i językowy. Mamy nadzieję, iż są one odbiciem zainteresowań badaczy w tym a nie innym miejscu i czasie.

⁵ *Chrześcijańskie dziedzictwo duchowe narodów słowiańskich. Literatura. Język. Kultura. Historia*, Seria IV: *Kultury słowiańskie wobec dziedzictwa Oświecenia*, red. Z. Abramowicz, J. Ławski, K. Rutkowski, Białystok 2019.

⁶ Wśród prac, których nie otrzymaliśmy, wymieńmy: doc. dr Halina Turkiewicz (Uniwersytet Witolda Wielkiego w Kownie), *Sfera sacrum we współczesnej polskiej*

3.

Dotychczasowe konferencje poświęcone „Chrześcijańskiemu dziedzictwu duchowemu narodów słowiańskich” – zawsze międzynarodowe, inter- i transdyscyplinarne – przyniosły plon w postaci wielotomowego cyklu monografii⁷. Mamy satysfakcję, iż pomimo niesprzyjających okoliczności udało się podtrzymać tradycję tych spotkań – dzięki determinacji organizatorów i referentów, ale też nowoczesnej technice, umożliwiającej znakomite audiowizualne łączenia Białegostoku z Kijowem, Wilnem, Krakowem, Wiedniem czy Witebskiem. Sesja była udaną próbą pokonywania ograniczeń, jakie niesie pandemia, lecz także owocnym spotkaniem intelektualnym przebiegającym w czasie, kiedy wszyscy narzekaliśmy na jałowość bycia w sytuacji zamknięcia, choroby, odosobnienia.

Miejmy nadzieję, że VII Konferencja skupiona na życiu duchowym Słowian odbędzie się bez przeszkód w miejscach najbardziej do tego predestynowanych: w Białymstoku i Supraślu w 2022 roku. Oby w roku spokoju i pracy.

Lilia Citko i Jarosław Ławski
Białystok – Ełk, 14 lutego 2021 r.

literaturze Litwy; prof. Bernadetta Puchalska-Dąbrowska (UwB, Białystok). *Zapomniane mniszki Pierwszej Rzeczypospolitej w „Fortecy duchowej Królestwa Polskiego” Piotra Hiacynta Pruszcza.*

⁷ W serii publikacji ukazały się tomy: *Chrześcijańskie dziedzictwo duchowe narodów słowiańskich*, red. Z. Abramowicz, Wydawnictwo UwB, Białystok 2003, ss. 667; *Chrześcijańskie dziedzictwo duchowe narodów słowiańskich*, seria 2: *Wokół kultur śródziemnomorskich*, t. 1: *Literatura i słowo*, red. Z. Abramowicz i J. Ławski, Trans Humana, Białystok 2009, ss. 694; *Chrześcijańskie dziedzictwo duchowe narodów słowiańskich*, seria 2: *Wokół kultur śródziemnomorskich*, t. 2: *Historia, język, kultura*, red. Z. Abramowicz i J. Ławski, Trans Humana, Białystok 2010, ss. 563; *Chrześcijańskie dziedzictwo duchowe narodów słowiańskich*, seria 3, t. 1: *Chrześcijaństwo w literaturze i języku*, red. Z. Abramowicz i K. Korotkich, Wydawnictwo Prymat, Białystok 2016, ss. 453; *Chrześcijańskie dziedzictwo duchowe narodów słowiańskich*, seria 3, t. 2: *Chrześcijaństwo w literaturze i języku*, red. Z. Abramowicz i K. Korotkich, Wydawnictwo Prymat, Białystok 2016, ss. 402.